

логической, пересказывательной, эмоционально-оценочной и иллокутивной модальностей; 2) простые предложения, модальную модификацию которых эксплицируют предикатные компоненты, в частности составное глагольное сказуемое, составное именное сказуемое, осложненная модель глагольного и именного сказуемого, простое сказуемое. Языковые единицы второй разновидности охарактеризованы как маркеры трех грамматических значений (граммем) – желательной модальности, потенциальной модальности и модального значения необходимости.

Ключевые слова: лексико-грамматическая модальность, граммема, достоверная модальность, вероятная модальность, логическая модальность, пересказывательная модальность, эмоционально-оценочная модальность, иллокутивная модальность, желательная модальность, потенциальная модальность и модальность со значением необходимости.

Kostusyak Nataliya. The Structure of Gramemes of Lexical and Grammatical Modality Categories. In this article a systematic and structured qualifications lexical and grammatical modality as communicatively focused and subjectively aimed categories are presented, set of associated with it syntax constructions, in their not elementary character is specified. Two types of sentences that mark hramemmes in this categorical items : 1) simple semantically complicated structures with modal syntaxema that make up the central sphere of formal expression gramemmes of credible, plausible, logical, transferring, emotional evaluation and illocutive modalities, 2) simple sentences, modal predicate modification which market components, including compound verbal predicate, compound nominal predicate complicated pattern of verbal and nominal compound predicate, simple predicate. Worldwide units of the second kind as markers of the three grammatical meanings (gramemmes) – wishing modalities potential modality and modal values needed are characterized.

Key words: lexical and grammatical modality, hramemmes, reliable modality, modality credible, logical modality, transferring modality, emotional and evaluative modality, illocutive modality, wishing modality, potential modality and modality to the value required.

УДК 811.161.2'271:655.55

Ірина Левчук

СПЕЦИФІКА ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ МІКРОТЕМИ «АВТОР КНИГИ» В СУЧАСНИХ ІСТОРИЧНИХ РЕЦЕНЗІЯХ

У статті розглянуто специфіку лексико-граматичних моделей однієї з основних мікротем рецензії – «автор книги». З'ясовано, що ця мікротема виріз-

няється великою кількістю мотивів та їхнім варіюванням у структурі науково-публіцистичного тексту. Вирізнено такі її стрижневі складники, як: а) подання відомостей про автора праці; б) висловлення рецензентом свого ставлення до нього, тобто оцінні характеристики автора (обізнаність його з предметом дослідження, вміння та наукові здобутки автора рецензованої книги, критичні зауваження та побажання тощо). Проаналізовано основні компоненти характеристики особи автора, зосереджено увагу на мотиві «критики автора».

Ключові слова: журнальна рецензія, сучасна історична рецензія, оцінна інформація, мікротема «автор книги», лексико-граматична модель.

Постановка наукової проблеми та її значення. Протягом останніх років у центрі уваги мовознавців усе частіше опиняється вивчення жанрових особливостей наукової комунікації. Проте традиційно інтерес учених зосереджений навколо текстів «ядрових» жанрів (статті та монографії), водночас усе частіше об'єктом студій стають «периферійні» жанри (анотація, реферат, повідомлення, тези, патент та ін.). Мовознавці наголошують на необхідності багатоаспектного дослідження рецензії як одного з ключових наукових жанрів [6, с. 4].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Значне зацікавлення викликало вивчення текстів сучасних рецензій (Н. А. Корнєва [1], Л. В. Красильникова [2], В. Г. Ляпунова, О. Д. Мешков [5], С. М. Яворська [6] та ін.), щоправда, здебільшого на матеріалі германських мов. Зі зростанням уваги до з'ясування специфіки організації та ведення наукових дискусій актуальності набуває дослідження рецензійного дискурсу як безпосереднього її втілення. Зокрема, особливостям рецензійного тексту в системі наукової комунікації, його основним ознакам присвячено праці І. П. Левчук [3; 4]. Однак важливо розглянути різні форми представлення оцінних характеристик рецензії не тільки залежно від галузі знань, а й від мікротеми.

Мета і завдання статті – проаналізувати особливості лексико-граматичних моделей однієї з основних мікротем рецензії – «автор книги», зосередивши увагу на домінуючих мотивах.

Матеріалом дослідження послужили рецензії, опубліковані протягом 2005–2013 рр. у часописі «Український історичний журнал» (УІЖ).

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. У центрі уваги рецензента перебуває насамперед автор книги. Ця мікротема вирізняється великою кількістю мотивів та їхнім варіюванням у структурі науково-публіцистичного тексту.

Найчастіше в коло зору рецензента потрапляє автор аналізованої книги як учений, дослідник, якому належать й інші праці, тобто

особа, що має певну репутацію в науковій сфері. Отже, в рецензії майже завжди можна знайти оцінні характеристики автора книги, які, до речі, можуть бути як позитивними, так і негативними.

У ряді аналізованих рецензій мікротема «автор» розпочинає огляд, але не відокремлено, а в тісному поєднанні з іншими мікротемами та мотивами. Зокрема, характерне взаємопроникнення мотивів «повідомлення про видання», «наукова цінність книги» й «особа автора», що яскраво ілюструє приклад: *«На тлі буденних «знахідок» монографія Ірини Ворончук, знаної дослідниці ранньомодерної історії України, джерелознавця з європейським ім'ям, становить виняток. Багаторічні студіювання авторки впродовж 1990–2010-х рр. увінчалися унікальним виданням, виконаним у парадигмі історичної антропології та міждисциплінарності й присвяченим розв'язанню проблем повсякденного життя різних верств волинської спільноти XVI – першої половини XVII ст.»* [Бездрабко В. В. // УІЖ. – 2012. – № 6. – С. 200].

Іноді характеристика особи автора є стрижневим компонентом вступної частини рецензії. Зокрема, наголошується на авторитеті дослідника, його наукових інтересах і досвіді, відданості своїй справі та наполегливості в пропагуванні своїх наукових поглядів, амбітності тощо. Наприклад: *«Автори поставили перед собою досить амбітну мету...»* [Реєнт О. П. // УІЖ. – 2012. – № 6. – С. 185]; *«Звернення відомої польської дослідниці, професора Варшавського університету, до заявленої в назві її нової книги проблематики викликає повагу. Справа не тільки в тому, що дослідження неможливо без глибокого знання потужного масиву літератури різними мовами, насамперед італійською, латинською та англійською, із чим, між іншим, авторка блискуче упоралась. Слід нагадати, що тільки у Ватиканському архіві зберігаються сотні тисяч документів, що містяться на полицях, загальна довжина яких складає понад 16 км! Це надзвичайної ваги історичні джерела світової, у т. ч. й української, історії, починаючи з доби середньовіччя. Знайти і опрацювати потрібні з них – це дуже тяжке завдання, справжня «бenedиктинська робота». Це може зробити тільки висококваліфікований і працьовитий учений, яким і є шанована Т. Хинчевська-Геннель»* [Мицик Ю. А. // УІЖ. – 2008. – № 2. – С. 193].

Зауважимо, нерідко ставлення рецензента до автора не лише зумовлює тональність тексту, посилює суб'єктивність, а й змінює оцінне спрямування критики. Зокрема, виникає наукова дискусія, об'єк-

том якої почасти є вже не стільки первинний текст, скільки рецензія іншого автора. Значно частіше відомості про автора книги читач отримує згодом, після короткого огляду видання, або ж поступово в ході ознайомлення з основними положеннями, висловленими рецензентом. Основними компонентами характеристики особи автора є: а) професія, спеціальність, науковий ступінь та ін.; б) досвід роботи; в) внесок у науку чи іншу сферу діяльності. Наприклад: *«Серед істориків останнього державотворчого “призову” заслужено виділяється відомий учений, д-р іст. наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки й техніки Станіслав Кульчицький. Наблизити українців до власної історії – це життєве кредо С. Кульчицького. У його науковій діяльності все вражає масштабністю й глибиною: професійно історією він займається майже 50 років, його творчий доробок сягає близько 1600 опублікованих праць, в Інституті історії України працює 33 роки, заступником директора інституту – 15 років. Книга про Помаранчеву революцію є 44-ю в його авторському доробку. Прикметно, що майже половину книг С. Кульчицького становлять підручники, навчальні посібники й довідники для загальноосвітніх та вищих навчальних закладів. У 2003–2004 рр. у видавництві “Генеза” вийшли друком два підручники з новітньої історії України (у співавторстві з Ю. Шаповалом) для 10 і 11 класів, які сьогодні є найкращими в країні в цій номінації. Подібні синтетичні праці утверджують авторитет історика, переводять його в ранг “будителів нації”»* [Удод О. А. // УІЖ. – 2005. – № 6. – С. 219].

Щоправда, така об’ємна оцінка науковця не є обов’язковою, а радше належить до факультативних ознак рецензії. Тому автори часто вдаються до акцентуації окремих пунктів, уміло поєднуючи їх з іншими мікротемами: «достоїнства книги», «недоліки», мотивом «мова та стиль» тощо. Наприклад: *«Насамперед відзначимо, що книга написана добірною літературною мовою (тут заслуга не тільки автора, але й перекладача Л. Білик) і читається не як «суха» наукова праця, а немовби історичний роман [...]»* [Чухліб Т. В. // УІЖ. – 2005. – № 5. – С. 191]. Проте навіть через дещо часткову характеристику автора книги все ж зрозуміле ставлення до нього рецензента, що підкреслюється, зокрема, і добором специфічних лексико-синтаксичних конструкцій.

Цікаво, що в текстах рецензій ХІХ ст. стрижневою лексемою характеристики автора книги є лексема «автор», на яку нашаровуються

лексеми з атрибутивною семантикою: *популярний, шановний, многозаслужений, звістний, загально визнаний* [3]. Варто додати, що цими ж лексемами, за винятком «*многозаслужений*» та «*звістний*», активно послуговуються й у сучасних текстах, однак набули поширення опорні лексеми «*дослідник*», «*науковець*». Атрибутивні характеристики особи автора зазнали певного розширення, з'явилися раніше не вживані з цією метою лексеми: *амбітний, відомий, видатний, надійний, досвідчений, впливовий, талановитий*.

Почасти рецензент висловлює своє ставлення до науковця шляхом опосередкованої оцінки, наприклад, говорячи про обізнаність автора з предметом дослідження, володіння методикою, про його вміння та наукові здобутки: «**Бездоганно володіючи методами архівної евристики, І. Ворончук** *удалось віднайти документи, у т.ч. унікальні, рідкісні, зробивши їх відомими науці та широкому загалу*» [Бездрабко В. В. // УІЖ. – 2012. – № 6. – С. 201]. Отже, визнаючи досвідченість науковця, рецензент тим самим висловлює свою повагу до особи автора.

Позитивно оцінює рецензент такі характеристики автора, як широка ерудиція, логіка наукового мислення, ґрунтовність знань, неупередженість та об'єктивність, глибина інтерпретації досліджуваних явищ, наукова толерантність та ін. Наприклад: «**Науковий скептицизм та багаторічна практика** *відчитування ранньомодерних текстів дозволили І. Ворончук* **раціонально та виважено** *поцінувати проблемно-тематичну історіографію. «Джерелом натхнення» для полеміки з колегами стали їхні праці, обізнаність з якими переконливо демонструє дослідниця. Вільне володіння європейськими мовами дозволило авторці безперешкодно подолати «лінгвобар'єри» в науці й оперувати різномовною фаховою літературою*» [Бездрабко В. В. // УІЖ. – 2012. – № 6. – С. 202]; «**Діапазон наукових інтересів, усебічна ерудиція** *І. Ворончук дозволили впевнено полемізувати з колегами, закладаючи підвалини новітньої історії повсякденного життя раннього новочасного суспільства Волині*» [Там само. – С. 203].

До речі, дотримання дослідником толерантності – головний складник мотиву «наукової скромності і такту автора» [5, с. 23]. Рецензентові може імпонувати, що 1) автор не прагне «закрити» тему своїм дослідженням; 2) учений сам визнає певну обмеженість своєї праці; 3) науковець згадує про внесок попередників; 4) автор із повагою ставиться до колег та ін. Прикметно, що рецензент обґрунтовує висловлені характеристики особи автора книги.

Варто зазначити, що в рецензіях ХХ ст. (до останніх двох десятиліть) визначальним елементом оцінки автора праці були його методологія та ідеологічне спрямування. Здебільшого ставлення рецензента до автора підкреслювалося добром різних оцінних лексико-синтаксичних конструкцій. Зауважимо, критика особи автора вирізнялася категоричністю й недобррозичливим характером, однак цього вимагала радянська ідеологія.

У сучасних історичних рецензіях позитивно поціновується уникнення автором книги ідеологічних впливів і методологічних крайнощів, як-от: *«Вільне від кон'юнктурних настанов прочитання опублікованих (так само і неопублікованих) документів стало ще однією заслугою І. Ворончук, яка орієнтувалася винятково на досягнення об'єктивної істини»* [Бездрабко В. В. // УІЖ. – 2012. – № 6. – С. 201].

Особливим елементом характеристики автора є вирізнення його морально-етичних якостей (очевидно, простежується виховний момент для читачів).

Специфічним функціонуванням мовно-виразових засобів вирізняється мікротема «автор книги» в рецензіях, написаних на вшанування пам'яті науковця. Здебільшого деталізована характеристика особи автора є домінуючим компонентом вступної частини, зрідка – висновкової. Вибір її мотивів та їх мовна реалізація значною мірою залежить від характеру взаємин, які були між рецензентом і автором. Зокрема, звернення уваги на авторитет дослідника, його наукові здобутки, громадську діяльність актуалізують офіційну тональність тексту. Проте частотне використання емоційно-експресивних засобів та прийомів (епітети, метафори, повтори, інверсії тощо) посилює публіцистичність. Наприклад: *«Дослідження з міської історії ранньомодерного часу важко назвати популярними у сучасній українській історіографії, відтак вихід кожної фахової праці, що присвячена цій проблематиці, стає подією в академічному середовищі. Саме такою є монографія професора Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка Миколи Борисовича Петрова (1952–2008 рр.). Посмертно опублікована зусиллями його колег, які склали гідну шану світлій пам'яті автора, вона стала своєрідним підсумком понад чвертьвікової праці М. Петрова над різними аспектами історії Кам'янця-Подільського та його околиць упродовж XV–XVIII ст.»* [Войтович Л. В., Поляков Є. І. // УІЖ. – 2012. – № 6. – С. 193]; *«Висловлюючи вдячність колегам передчасно померлого*

дослідника, у першу чергу професорові В. Степанкову, рецензенти не можуть не звернути уваги на певні хиби видання. Напевно, працюючи над ним, сам М. Петров усунув би значну їх частину, а редактори не наважилися втручатися в авторський текст. [...] Проте ця обставина аж ніяк не применшує наукової цінності книги, в якій зібрано багатий фактологічний матеріал із різних сфер міського життя Кам'яця-Подільського XV–XVIII ст., а тільки змушує сумувати з приводу неблаганності смерті, яка вирвала з життя талановитого дослідника, так і не дозволивши йому завершити головну працю свого життя» [Там само. – С. 199].

Водночас факт прижиттєвого особистого знайомства уможлиблює більший вияв індивідуального в організації тексту, зокрема, якщо рецензент – учень автора.

Очевидно, зайвим буде акцентувати, що вже сама згадка про автора на ім'я та прізвище – традиційна форма засвідчення шанобливого ставлення до людини в науковому спілкуванні. Проте рецензенти значно частіше вдаються до найменування автора згідно з формулою: «науковий ступінь + прізвище», що, очевидно, є не лише виявом наукового етикету, а й способом рекламування певної праці, так би мовити, – через ім'я автора. Прикметно, що в сучасних рецензіях для називання автора фактично не послуговуються гоноративом пан / пані. Порівняймо, в текстах 30-х років ХХ ст. лексема «пан» мала різко негативну семантику, зумовлену тодішньою ідеологічною пропагандою.

Цілком правильним буде й твердження про те, що рецензент висловлює своє ставлення до автора не лише наголошуючи на достоїнствах, а й на недоліках книги або ж критикуючи автора як такого. Зауважимо, мотиви критики можуть бути різноманітні, проте специфічною характеристикою цієї критики є її доброзичливий характер (як того вимагає наукова толерантність), тому рецензент часто послуговується лексико-синтаксичними конструкціями з бажальною семантикою. Зокрема, у сучасних рецензіях домінують усталені мовні формули з дієсловами умовного способу: *варто було б, можна було б, слід було б* і т. ін. Наприклад: *«Загалом авторові певною мірою вдалося досить неупереджено підійти до вивчення історіописання розглядуваної ним проблеми. Правда, варто було б здійснювати аналіз праць більш критично»* [Молчанов В. Б. // УІЖ. – 2005. – № 3. – С. 221]; *«На нашу думку, авторові слід було б чіткіше висловити свої міркування [...]»* [Вдовина О. Я. // УІЖ. – 2005. – № 4. – С. 221].

Звичайно, мотиву «критики автора» не властиві гострота й категоричність, навпаки – за допомогою вставних і вставлених слів і словосполучень рецензент намагається «пом'якшити» критику, як-от: *«Утім, на нашу думку, автор не використав усіх своїх потенційних можливостей»* [Мицик Ю. А. // УІЖ. – 2005. – № 1. – С. 203]; *«На нашу думку, варто було б зайняти чітку наступальну позицію при висвітленні історіографічного аспекту, тобто дати справді критичний зріз наявної наукової літератури»* [Задорожний В. Є. // УІЖ. – 2006. – № 3. – С. 231]. Варто зауважити, що специфіка науково-публіцистичного викладу, прагнення донести наукову інформацію й до читача-нефахівця дозволяють надати вставним конструкціям емоційності й експресивності. Зокрема, індивідуальність рецензента, його ставлення до предмета обговорення передають у тексті форманти, змістом яких є суб'єктивні почуття, враження дослідника, про що свідчить найчастотніший вставний елемент «на жаль», як-от: *«Крім того, на жаль, історик не використав праці сучасних закордонних російських й українських авторів, в яких поступово утверджуються нові підходи до вивчення минулого Волині»* [Молчанов В. Б. // УІЖ. – 2007. – № 3. – С. 220].

Проте не завжди рецензент обмежується лише тактовною згадкою про хиби аналізованої праці та їх винуватця. Значно частіше науковець вдається до ґрунтового розгляду недоліків, а отже, й до поглиблення мотиву «критики автора», подекуди висловлюючи негативне ставлення до автора книги. Саме добір лексико-синтаксичних конструкцій в оформленні цього мотиву виявляє індивідуальну позицію рецензента щодо колеги-науковця та його праці. Адже коли зауваження до аналізованої наукової праці – традиційний структурний елемент рецензії, то різка критика власне наукових умінь і навичок автора, на нашу думку, річ небажана, навіть якщо рецензент тим самим намагається відстояти достоїнства читачів. Мабуть, навіть критика власне особи автора, але у традиції художнього чи публіцистичного стилів є більш прийнятною, адже не несе різко негативної семантики.

Варто зауважити, що в текстах сучасних рецензій усе частіше з'являються нові прийоми оформлення мотиву «критики автора», зокрема створення гумористичного чи іронічного підтексту. Характерною ознакою такого підтексту є те, що це не зловтішання, не глузування, а, так би мовити, гумор або іронія зі знаком «плюс» (із

позитивним емоційним забарвленням). Така критика має на меті поради, вказати на недоліки праці, щоб їх виправити. Проте саме такі оригінальні тексти привертають увагу читача передусім, адже суттєво вирізняються з-поміж зразків традиційного потрактування жанру рецензії.

Очевидно, найсуб'єктивнішою є позиція рецензента щодо автора в мотиві «виправдання науковця», що висловлюється лише після зауважень: *«Однак, незважаючи на викладені вище критичні зауваження, відзначимо, що відома російська дослідниця української історії Т. Яковлева виконала величезний обсяг науково-дослідницької роботи, синтезувала доробок своїх попередників, доповнила його новознайденим джерельним матеріалом та на основі цього опрацювала окремі теоретичні висновки щодо історії Української козацької держави й тим самим зробила вагомий внесок до історіографії задекларованої проблеми»* [Чухліб Т. В. // УІЖ. – 2005. – № 5. – С. 202]. Тут чітко простежується індивідуальне ставлення дослідника до автора рецензованої книги.

Закономірно, що в мотиві «виправдання автора» рецензент намагається аргументувати власну позицію, вказати причини позитивної оцінки праці загалом. Проте впадає в око й певна вимушеність, штучність використання цього мотиву в тексті рецензії. Тому часто наступним фрагментом мікротеми «автор книги» є подяка йому, що нерідко виступає додатковим засобом пом'якшення висловлених зауважень. Наприклад: *«І на кінець, хочеться подякувати Валентині Степанівні Шандрі за професійно виконану працю, яка стане відліком наступних досліджень, адже заданий високий рівень, істотне розширення наукового інструментарію зобов'язує істориків посилено працювати, щоб досягти подібних результатів»* [Борисевич С. О. // УІЖ. – 2006. – № 2. – С. 220]. Із цією ж метою рецензент почасти вдається до побажань та привітань, які завершують загалом позитивну оцінку праці, як-от: *«Хочеться привітати О. С. Рубльова з надзвичайно змістовною й багатопланою завдяки поставленим і вирішеним завданням книгою, а читачів – з появою ґрунтового дослідження, що стало результатом багатьох років пошукової праці відданої історії людини»* [Дмитрієнко М. Ф. // УІЖ. – 2005. – № 4. – С. 216].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, підсумовуючи розгляд мікротеми «автор», можемо говорити про такі її стрижневі складники, як: а) подання відомостей про автора праці;

б) висловлення рецензентом свого ставлення до нього, тобто оцінні характеристики автора (обізнаність його з предметом дослідження, вміння та наукові здобутки автора рецензованої книги, критичні зауваження та побажання тощо). Проте використовувані для оформлення основних мотивів мікротеми «автор книги» лексико-граматичні моделі є типовими. Традиційно мотив «критики автора» займає в рецензії значно менше місця, ніж опис його достоїнств. Однак, критикуючи автора, рецензент може також висловити власний погляд щодо певної проблеми (елемент полеміки). У подальших студіях варто проаналізувати структурно-семантичні особливості поєднання мотивів мікротеми «автор книги» в рецензійному тексті.

Джерела та література

1. Корнева Н. А. Рецензія в сучасному науковому дискурсі: семантико-композиційний та комунікативно-прагматичний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.15 «Загальне мовознавство» / Н. А. Корнева ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2010. – 21 с.
2. Красильникова Л. В. Жанр научной рецензии : семантика и прагматика / [под общ. ред. О. Г. Ревзиной]. – М. : Диалог ; Изд-во МГУ, 1999. – 140 с.
3. Левчук І. П. Структурно-семантична організація жанру рецензії ХІХ–ХХ ст. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / І. П. Левчук ; Ін-т укр. мови НАН України. – К., 2007. – 22 с.
4. Левчук І. П. Комунікативні ознаки рецензійного дискурсу / І. П. Левчук // *Studia Ukrainica Posnaniensia / Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ; redaktor naukowy Tetyana Kosmeda.* – Poznań, 2013. – Zeszyt I. – S. 99–107.
5. Ляпунова В. Г. A book about books. Композиция и язык научных рецензий / В. Г. Ляпунова, О. Д. Мешков, Е. В. Терехова. – М. : Наука, 1990. – 143 с.
6. Яворська С. М. Рецензія як тип тексту (на матеріалі англomовної рецензії) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Англійська мова» / С. М. Яворська ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів, 2000. – 23 с.

Левчук Ирина. Специфика лексико-грамматических моделей микро-темы «автор книги» в современных исторических рецензиях. В статье рассматривается специфика лексико-грамматических моделей одной из основных микротем рецензии – «автор книги». Выяснено, что эта микротема отличается большим количеством мотивом и их варьированием в структуре научно-публицистического текста. Выделены такие ее стержневые составляющие, как: а) представление сведений об авторе книги; б) высказывание рецензентом своего отношения к нему, то есть оценочные характеристики автора (осведомленность его с предметом исследования, умения и научные достижения автора рецензируемой книги, критические замечания и пожелания и т. д.). Проанализированы

основные компоненты характеристики личности автора, сосредотачивается внимание на мотиве «критики автора».

Ключевые слова: журнальная рецензия, современная историческая рецензия, оценочная информация, микротема «автор книги», лексико-грамматическая модель.

Levchuk Iryna. Peculiarities of Lexical and Grammatical Models of the Micro Topic «Book's Author» in Modern Historical Edition Notice Abstract.

This article deals with the peculiarities of lexical and grammatical models of one of the main micro topics of the edition notice abstract, «book's author». It has been defined that this micro topic differs by a large number of motives and their modification within the structure of publicistic and scientific style. The following main constituents of the micro topic have been distinguished: a) the data about the author of a particular paper; b) a reviewer's attitude towards a definite author (his evaluative characteristics, his level of knowledge concerning the topic, skills and scientific achievements, critical remarks and suggestions. The main components of the characteristics of author's personality have been analyzed. Extensive attention has been paid to the motive of «author's criticism».

Key words: magazine edition notice abstract, modern edition notice abstract, evaluative information, micro topic «book's author», lexical and grammatical model.

УДК 811.161.2'367.3

Світлана Марцин

БЕЗСПОЛУЧНИКОВІ СКЛАДНІ РЕЧЕННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТИ ХУДОЖНЬО-ОБРАЗНОЇ СИСТЕМИ ПРОЗОВИХ І ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ

У статті описано функції всіх видів і підвидів безсполучникових складних речень, використовуваних елементами художньо-образної системи прозових і поетичних творів. Як стилістичний засіб поетичного і прозового твору безсполучникові складні речення не поступаються іншим типам складних речень. Подібно до них у художньому викладі вони набувають естетичної ролі, а саме – художнього опису подій, явищ, осіб. Успішному використанню їх у цій функції сприяють стилістичні властивості, зумовлені невживаністю граматичного показника зв'язку предикативних частин – сполучника. Його відсутність надає висловленню напруги, експресивності в зображенні описів природи, передання життєвих подій, людських відчуттів, переживань.

Ключові слова: безсполучникові складні речення, художній стиль, поетичні і прозові твори, художній засіб, стильові ознаки, стилістичні риси.